

Erasmus MC

Universitair Medisch Centrum Rotterdam

BÖBREK DONÖRLERİ İÇİN BAKIM REHBERİ

**Bir böbreğinden vazgeçmek
isteyebilecek kişiler için bilgi**

İç Hastalıkları Bölümü

Cerrahi Bölümü

Organ Nakli ve Nefroloji Servisi

Erasmus MC

© Erasmus MC

Hastalarla iletişim ekibi (iletişim bölümü),

Birinci basım: Mart 2009

Bu bakım rehberinin hayata geçirilmesinde emeđi geçen herkese teŖekkürlerimizle:

- Erasmus MC'de böbrek nakliyle ilgili alıŖanlar
- Böbrek donörleri

Ziyaret adresi

Erasmus MC

's Gravendijkwal 230 (ana giriŖ)

3015 CE Rotterdam

Westzeedijk 361

(kapalı otopark / 2 no.lu giriŖ)

3015 CE Rotterdam

Tel.: (010) 704 0 704

Mektup adresi

Erasmus MC

t.a.v. Niertransplantatie secretariaat

kamer D 408

Postbus 2040

3000 CA Rotterdam

www.erasmusmc.nl

BÖBREK NAKLİ BAKIM REHBERİ¹

Bakım Rehberi, aşağıda belirtilen kişinin şahsi malıdır:

Soyadı:

Adres:

Posta kodu ve yerleşim yeri:

Telefon numarası:

Doğum tarihi:

Erasmus MC hasta numarası:

Uzman terapistin soyadı:

Bu bakım rehberini Erasmus MC'ye, aile hekiminize ve yardım görevlilerine yapacağınız her ziyarette yanınıza alın.

Bakım rehberinin kaybolması halinde bulan kişinin derhal rehberin sahibiyle temasa geçmesi rica olunur.

---

¹ Bakım rehberinin içeriğine dayanarak herhangi bir hak talep edilemez.

DİZİN

Genel

1.	Giriş	5
2.	Telefon listesi	6
3.	Hastaneye hazırlıklı gitmek	7
4.	Akademi Tıp Merkezi olarak Erasmus MC	8

Hayattayken yapılan böbrek bağışı

5.	Hayattayken böbrek bağışında arka plan bilgisi	11
	5.1 Böbrekler	11
	5.2 Bağış olanakları	13
6.	Ön araştırma ve bekleme dönemi	17
	6.1 Ön araştırma	17
	6.2 Psikolojik rehberlik	19
7.	Böbrek bağışı	20
	7.1 Hastaneye yatırılma	20
	7.2 Hazırlık	20
	7.3 Ameliyat	22
	7.4 Ameliyat sonrası	24
	7.5 Taburcu	25
	7.6 Poliklinikte yıllık kontroller	26

Ek bilgi

8.	Ek bakım	27
	8.1 Tıbbi Sosyal Hizmetler (MMW)	27
	8.2 Manevi bakım	28
	8.3 Evde bakım ve transfer hemşiresi	29
	8.4 Ruhsal yük	30
9.	Adresler ve İnternet siteleri	31

	Notlar bölümü	32
--	---------------	----

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Bu rehber, Rotterdam'da bulunan Erasmus MC böbrek nakli ekibinin canlı donörler için hazırladığı bakım rehberidir. Bu bakım rehberi, böbreklerinden birinden, hayattayken vazgeçmeye hazır olabilecek kişileri hedeflemektedir.

Muhtemelen, böbrek nakli geçirmesi gereken biri yararına, bir böbrek bağıışı yapabilecek kişiler arasına girmek istiyorsunuz. Bu bakım rehberinde, olası bir böbrek bağıışının gerçekleşmesine kadar geçen ön süreçte nelerin olacağı ve böbrek bağıışı olasılıklarının yanı sıra, böbrek bağıışına karar verecek olursanız, bu kararın hayata geçirilmesi sırasındaki süreç de tarif edilmektedir.

Bu bakım rehberini, sizinle ilgilenen bakım sağlayıcılarından alacağınız sözlü bilgiye (ve yazılı veya odyovizüel diğer bilgilere) ek ve destek oluşturma amacını taşıyan bir bilgilendirme dosyası olarak görebilirsiniz. Bakım sağlayıcısı dendiğinde, terapist doktor, hemşire, laborant, koordinatörler, uzman hemşire (pratisyen hemşire) ve tıbbi sosyal görevli gibi, pek çok kişi kastedilmiş olacaktır.

Bakım rehberini ayrıca, bakım sağlayıcılarıyla yapacağınız görüşmeler sırasında, yardımcı bir araç olarak da kullanabilirsiniz. Rehberde, hazırlık ve tedavi evrelerine ilişkin çeşitli sabit anlar tanımlanmıştır. Daha rehberi okurken kendinizi, gerçekleşecek olan şeylere bir miktar hazırlayabilirsiniz. Ayrıca partneriniz, aileniz ve diğer yakınlarınız için de, bu bilgiyi okumak faydalı olabilir.

Dostça selamlar,

Erasmus MC İç Hastalıkları ve Cerrahi Bölümü, Organ Nakli ve Nefroloji Servisi çalışanları

Bakım Rehberi'nde "o" zamirinin geçtiği her yerde, hem "kadın", hem "erkek" kastedilmektedir.

2. BÖLÜM: TELEFON LİSTESİ

Hayattayken yapılan böbrek bağışları için Erasmus MC'deki telefon numaraları

Böbrek nakli sekreterliği, Prof. Dr. W. Weimar

Bn. S. Ibrahimî, sekreter

Tel.: (010) 703 46 07

Böbrek nakli koordinatörleri

Bağış ile ilgili bilgi almak ve soru sormak için böbrek nakli koordinatörlerine başvurabilirsiniz. Bu kişiler, hayattayken yapılan böbrek bağış hakkında bilgi verir. Kendilerine, aşağıda yazılı olan telefon numaraları ve e-posta adreslerinden ulaşabilirsiniz (aşağıdaki numaraları 08:30 ile 17:00 saatleri arasında arayabilirsiniz):

Sandra Middel (s.middel@erasmusmc.nl)	(010) 703 54 68
Annemarie Luchtenburg (a.luchtenburg@erasmusmc.nl)	(010) 703 40 94
Nazli Altintas (n.altintas@erasmusmc.nl)	(010) 703 54 68
Willij Zuidema, özgecî donörler (w.zuidema@erasmusmc.nl)	(010) 703 46 07
Marry de Klerk, cross-over (marry.deklerk@erasmusmc.nl)	(010) 703 45 51

Uzman hemşireler (pratisyen hemşireler):

Marleen van Buren (m.c.vanburen@erasmusmc.nl)	(010) 703 51 85
Louise Maasdam (l.maasdam@erasmusmc.nl)	(010) 703 51 85
Mirjam Tîelen (m.tielen@erasmusmc.nl)	(010) 703 51 85

Tıbbî Sosyal Hizmetler:

Nico Tronchet (n.tronchet@erasmusmc.nl)

Psikososyal bakım hizmeti sekreterliği (perşembe günleri hariç)

(010) 703 46 16

Transplantasyon bölümü, bölüm "9-Zuid"

(010) 703 32 96

Hastaneye yatırılma sekreterliği

Bekleme listesindeki sıranızla ilgili bilgi almak için (bekleme listesi yönetimi)

(010) 703 11 56/
703 11 57

Cerrahi Sekreterliği

(010) 703 37 33

Anestezi Polikliniği

(010) 704 01 02

3. BÖLÜM: HASTANEYE HAZIRLIKLIL GİTMEK

Aşağıda, hastaneye ve çeşitli bakım sağlayıcılarına yapacağınız ziyaretlerle ilgili birkaç tavsiye bulunuyor.

- Güvendiğiniz bir kişiden randevulara sizinle birlikte gelmesini isteyin. İki kişinin duyacakları, bir kişinin duyacaklarından daha fazla olacaktır ve birlikte daha fazla şeyi aklınızda tutabilirsiniz. Görüşme ya da tasarlanan tedavi, beklediğiniz ya da umduğunuzdan daha farklı bir şekilde gelişecek olursa, birbirinize destek olabilirsiniz. Ayrıca bu [ikinci] kişi, görüşme sırasında not da tutabilir.
- (İyi) Anlamadığınız tıbbi terimler hakkında gönül rahatlığıyla daha detaylı açıklama isteyin. Aldığınız bilgiyi kendi sözlerinizle tekrar edecek olursanız, onu iyice anladığınızdan emin olmuş olursunuz.
- Başka bir hastaneden, bir başka hekimin görüşünü (buna "second opinion" denir) almak isteyecek olursanız, buna hakkınız vardır. Böyle bir adım atmayı düşünüyorsanız, bunu aile hekiminizle ve/veya tedavinizi uygulayan hekimle görüşün. Ayrıca, deneyimli bir kader ortağı ile yapacağınız bir görüşmenin de faydasını görebilirsiniz. Öte yandan, bu yola gittiğiniz takdirde tedavinizin uzamasına neden olabileceğinizi de unutmamalısınız.
- Bakım sağlayıcılarınızla iyi bir temasınızın olması ve onlara güvenmenizin önemi büyüktür. Canınızı sıkı bir şey olursa, bunu (gerekirse başka bir kişiyle birlikte) gündeme getirin.
- Beklenti, düşünce ve isteklerinizin neler olduğu konusunda net olmaya çalışın. Gerektiğinde, bakım sağlayıcınıza, sizin için önemli olan şeyleri hatırlatın. Bakım sağlayıcısı, her gün pek çok potansiyel donör gördüğünden dolayı, her bir donörü tek tek aklında tutamaz. Bir şeyi ikinci bir kez sormak veya söylemekten çekinmeyin.
- Hakkınızdaki tüm tıbbi belgeleri inceleme hakkına sahipsiniz. Bu konuda, öğrenebileceğiniz standart prosedürler geçerlidir².

---

² Bkz: "Hastanın Hak ve Yükümlülükleri" adlı Erasmus MC broşürü.

4. BÖLÜM: AKADEMİ TIP MERKEZİ OLARAK ERASMUS MC

Rotterdam'da bulunan Erasmus MC, yeni bilginin oluşturulup (geleceğin) profesyoneller(in)e aktarıldığı bir akademi tıp merkezidir. Merkezin çalışma alanı çok geniş olup, hastalıktan sağlığa, bireyselden toplumsal sağlık hizmetlerine dek uzanır. Oluşturulan bilgi ve yeni bulgular, hastaların günlük bakımı ve tedavisinde kullanılır.

Erasmus MC³, çocuk hastanesi, Erasmus MC-Sophia ile birlikte, Rotterdam kent merkezindedir. Erasmus MC-Daniel den Hoed onkolojik merkezi ise, güney Rotterdam'dadır (Rotterdam-Zuid).

Erasmus MC'nin, toplam 12,000'in üzerinde çalışanı vardır. Merkezin üç ana görevi vardır: Hasta bakımı, eğitim ve öğretim, araştırma.

Hasta bakımı

Hasta bakımı, Zuid-Holland, Zeeland ve West Brabant bölgelerinden gelen hastalara yöneliktir. Bazı rahatsızlıklar için, tüm Hollanda'dan hastalar bu hastaneye gelir.

Erasmus MC, akademik bir merkez olduğundan vurgu, bileşik bakım üzerindedir.

Hali hazırda, Erasmus MC'de, canlı donör yardımıyla yılda yaklaşık 100 böbrek nakli yapılmaktadır.

Eğitim & Öğretim

Bir akademi tıp merkezi olarak Erasmus MC, bir eğitim enstitüsüdür. Burada tıp öğrencileri, hekim olmak üzere eğitilirler (bunlara "intern hekim" denir). Uzmanlık eğitimi gören hekimler de, tıp uzmanı olmak için gerekli eğitimlerini bu hastaneden alırlar (bunlara "asistan doktor" denir). Aynı şekilde, tıp uzmanları için devam eğitimleri de mümkündür. Stajyer hemşire ve doktor yardımcıları, Erasmus MC'de eğitim görebilir veya staj yapabilirler. Sizin açınızdan bunun anlamı, görüşmelere ve/veya fizik muayenelere çoğunlukla birden fazla kişinin (örneğin asistan veya uzman doktor, intern hekim ve hemşire [stajyer hemşire] veya uzman hemşirenin) katılmasıdır. Bunun bir başka anlamı da, poliklinikte size, nefrolog, stajyer nefrolog ya da uzman hemşire tarafından bakılabileceğidir. Eğer hastaneye yatırılacak olursanız, yatağınızın etrafında sıklıkla, üniversite hastanesi olmayan hastanelerde görmeye alışık olmadığınız sayıda yardım görevlisi göreceksiniz.

---

³ Metinde "Erasmus MC merkez şube"nin geçtiği her yerde, önceki Dijkzigt Hastanesi kastedilmektedir

4. BÖLÜM: AKADEMİ TIP MERKEZİ OLARAK ERASMUS MC*Böbrek nakli uzman hemşiresi (pratisyen hemşire)*

Erasmus MC'de "böbrek nakli uzman hemşireleri" görev yapmaktadır. Uzman hemşireler, belirli bir hasta grubuna sunulan doğrudan doğruya sağlık bakım hizmetinden sorumlu hemşirelerdir ve hemşirelik görevlerini tıbbi görevlerle birleştirirler. Yaptığınız organ bağışından sonra yılda bir, uzman hemşireye kontrole gelirsiniz.

Araştırma

Akademi tıp merkezi, bir eğitim enstitüsü olmasının yanı sıra, aynı zamanda bir araştırma enstitüsüdür de. Bunun anlamı, burada tıbbi-bilimsel araştırmaların yapıldığıdır. Bilimsel araştırma, sahip olunan bilgiyi arttırmak ve daha iyi tedavi yöntemleri geliştirmek için gereklidir. Bu da sonuç olarak hastanın yararınadır. Bilimsel araştırmanın sorumlu bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği titiz bir şekilde denetlenir. Bu amaçla katı normlar oluşturulmuştur ve bir Tıbbi Etik İnceleme Komitesi (METC) bulunmaktadır.

Tıbbi-bilimsel araştırmaya katılmanız sizden de istenecektir. Geçmişte bilimsel araştırmaya katılmış olan hastaların da sayesinde, günümüzde, böbrek naklinden sonra elde edilen sonuçlar iyi bir hal almıştır. Elbette ki size teklif edilen bir araştırmaya katılmak istemediğiniz takdirde bunun, tedavinizin devamı açısından olumsuz bir sonucu olmayacaktır. Tercihinize daima saygı gösterilecektir.

Vücut parçası ("rezidüel doku"), araştırma ve eğitim için kullanılır.

Tedaviniz ve buna ilişkin ön araştırma için genellikle kanınız ya da -örneğin böbreğinizden- bir doku parçası alınır. Bu [parça], tanıyı koymakta kullanılacaktır. "Vücut parçası" adı verilen bu parçanın daha sonraki bilimsel araştırmalarda önem taşıdığına sık sık rastlanır. (örneğin, daha hızlı veya daha titiz tanı koyabilmeye dair bir metot bulunduğu düşünülmesi durumu). Eğer sizden alınan "rezidüel doku"nun tıbbi bilimsel araştırmalarda kullanılmasına karşı değilseniz, hiçbir şey yapmanıza gerek yoktur. Bu takdirde rezidüel doku anonim olarak kullanılacaktır; dokunun size ait olduğu tespit edilemez. Bunun kullanılmasına bir itirazınız varsa, bir itiraz formu doldurabilirsiniz. Bu formu

4. BÖLÜM: AKADEMİ TIP MERKEZİ OLARAK ERASMUS MC

enformasyon merkezinden alabileceğiniz, "Tıbbi-Bilimsel Araştırma Yararına Rezidüel Doku" isimli Erasmus MC broşüründe bulabilirsiniz.

Ulaşılabilirlik.

Halihazırda Erasmus MC'de, yeniden inşa çalışmaları yapılıyor. Daha güzel bir hastane inşa ediyoruz. Öte yandan bu durum, beraberinde bazı sıkıntılar getiriyor. Güzergâh tarifi ve taşıt park yerlerinin nerede olduğu www.erasmusmc.nl Internet adresinde bulunabilir. Bu adreste ayrıca, çeşitli poliklinik ve bölümlerin nerede bulunduğunu da görebilirsiniz. Kapalı otoparkta bekleme süresinin uzun olacağını hesaba katın. Hastaneye ulaşım, toplu taşıma ile ulaşım gayet iyi bir şekilde sağlanabiliyor. Buna dair bağlantıları da www.erasmusmc.nl adresinde bulabilirsiniz.

5. BÖLÜM: CANLI DONÖRLE BÖBREK NAKLİNDE ARKA PLAN BİLGİSİ

5.1 Böbrekler

Sağlıklı böbrekler

Normalde herkesin iki böbreği vardır. Fasulye biçimindeki bu organlar, vücudunuzun arka tarafında, bel seviyesinde, belkemiğinin her iki yanında bulunur. Böbreklerin üst tarafı kaburgaların altına gelir ve bu sayede böbrekler dışarıdan gelecek olan zararlara karşı makul ölçüde korunmuş olurlar.

Her bir böbreğin uzunluğu yaklaşık 10 ila 15 cm, ağırlığı ise yaklaşık 160 gramdır.

böbreküstü bezi [bijnier]
böbrek [nier]

Böbreklerin vücuttaki konumu. [Ligging van de nieren in het lichaam]

Böbreklerin, şahdamarının (aort) bir kolu olan böbrek atardamarlarından kan gelir. Bu kanın temizlenmesi gerekir. Temizlenen kan, böbreği, en alttaki ana toplardamara (inferiyör vena kava) açılan böbrek damarı yoluyla terk eder.

İdrar yollarının konumu. [Ligging van de urinewegen]

1. belkemiği [wervelkolom]
2. böbrekler [nieren]
3. sidikyolları [urineleiders]
4. leğen [bekken]
5. mesane [blaas]

6. üretra [plasbuis]

5. BÖLÜM: CANLI DONÖRLE BÖBREK NAKLİNDE ARKA PLAN BİLGİSİ

Böbreklerde idrar oluşturulur ve bu idrar, sidik yolları (üreterler) yoluyla mesaneye gelir. Mesane pelvistedir ve doldukça şişen bir balona benzer. İdrarınızı yapmanız gerektiğinde, mesanenin kasları büzülür. Yetişkinlerin mesane kapasitesi yaklaşık 500 - 750 mililitredir.

Böbreklerin dış tarafında sağlam bir kılıf bulunur: Böbrek kapsülü. Bunun altında böbrek korteksi ve böbrek medullası bulunur. Böbrek medullasında nefron adı verilen, yaklaşık bir milyon adet küçük filtre bulunur. Her bir nefron iki bölümden oluşur: Glomerülüs (böbreğin filtresi) ve tubulüs (böbrek borucuğu). Glomerülüs, filtre olarak işlev görmesini sağlayan çok ince duvarları olan, bir salkım ya da bir yumak kılcal damardan oluşur. Kan, nefronların içinden sürekli akar ve bu yolla temizlenir: Geride idrar halinde artık maddeler kalır. İdrar yaklaşık 5 veya 6 çanak şeklinde biriktirme boşluğunda (böbrek çanakları) birikir ve son olarak böbrek pelvisi ya da üreterler aracılığıyla mesaneye ulaşır.

Böbreklerin en önemli üç işlevi şunlardır:

- Atıkların vücuttan atılması.
- Sıvı dengesini düzenleme (kişinin içtiği sıvı [miktarı] ile işeme, boşaltım ve terleme yoluyla kaybettiği sıvı [miktarı] arasındaki denge).
- (Kan basıncını düzenlemede, kemiklerdeki kalsiyum miktarı ve akyuvarların üretiminde rolü olan) Hormon(ları) üretmek.

nefronlu böbrek korteksi [nierschors met nefronun]

böbrek medullası [niermerg]

böbrek kaliksi [niermelkje]

böbrek toplardamarı [nierader]

böbrek atardamarı [nierslagader]

böbrek pelvisi [nierbekken]

sidik yolu [urineleider]

mesaneye yönü [richting blaas]

Böbreğin kesit [Doorsnede van de nier]

5. BÖLÜM: CANLI DONÖRLE BÖBREK NAKLİNDE ARKA PLAN BİLGİSİ

Tek böbrekle yaşamak

Tek böbrekle yaşamak gayet olası bir şeydir. Bu yüzdendir ki, insanlar hayattayken, bir başkası için böbreklerinin birinden vazgeçebilirler. Buna, akraba transplantasyonu veya ilişki transplantasyonu da denir. Hollanda'da halihazırda canlı donörlerden alınan organlarla yılda yaklaşık 350 ila 400 böbrek nakli yapılmaktadır. Canlı donörden yapılan böbrek nakli, kadavra böbrek nakline (ölü bir kişi vasıtasıyla yapılan transplantasyon) nazaran daha avantajlıdır. Her şeyden önce, canlı donör böbreği, kalite açısından daha iyidir ve 2 kat daha uzun süre saklanabilir. Ameliyat planlanabilir ve böbreğe kanın gitmediği süre daha kısadır. Ayrıca, alıcı için bekleme süresi daha kısadır (yaklaşık 4-6 ay kadar). Eğer canlı bir donör varsa, böbrek naklinin, henüz böbreklerin diyaliz tedavisi görmeyenizi gerektirecek kadar kötüleşmeden önce yapılmasını bile planlayabilirsiniz. Bu takdirde buna "önleyici (preemptif) transplantasyon" denir. Kısacası, transplantasyon hazırlığına erkenden başlamak önemlidir.

5.2 Bağış olanakları

Kime, hangi koşullarla bağışta bulunabilirsiniz?

- *Arkadaşlarınıza, akrabalarınıza ve tanıdıklarınıza bağışta bulunabileceğiniz gibi, tanımadığınız alıcılara da bağışta bulunabilirsiniz. Yalnızca sağlıklıysanız ve bağış özgür iradeyle gerçekleşiyorsa bağışta bulunabilirsiniz. Karşılığında maddi bir ödeme almanıza izin verilmez.*

Mevcut bağış türleri nelerdir? (bu konudaki detaylı bilgiyi bu paragrafın geri kalan bölümlerinde bulabilirsiniz)

- **Dolaysız bağış:** Bu şekilde yapılan bağışla böbreğinizi bir akrabanıza, arkadaşınıza veya tanıdığınıza verirsiniz.
- **Dolaylı bağış:** Bu şekilde yapılan bağışla böbreğinizi, başka bir böbrek hastasına verirsiniz ve akrabanız, arkadaşınız ya da tanıdığınız, başka bir donörden böbrek alır. Bu bir değişim programıdır (cross-over/çapraz böbrek nakli) ve eğer çapraz test⁴ sonuçlarınız iyiye veya kan grupları uyumsuzsa yapılır.

---

⁴ Çapraz test, alıcının donöre karşı antikorunun olup olmadığını anlamak üzere yapılır. Bu işlem, alıcıdan ve donörden alınan bir miktar kanın birbirine karıştırılması suretiyle yapılır. Eğer karışmada bir reaksiyon oluşursa, bunun anlamı donöre karşı antikorun olduğudur. Bu takdirde, çapraz testin sonucu pozitifdir. Sadece çapraz testin sonucunun negatif çıkması durumunda transplantasyona devam edilebilir.

5. BÖLÜM: CANLI DONÖRLE BÖBREK NAKLİNDE ARKA PLAN BİLGİSİ

- Özgecil (iyiliksever) bağış: Eğer böbreğinizden, bekleme listesindeki tanımadığınız bir böbrek hastası yararına, inançlarınız nedeniyle vazgeçmek istiyorsanız.
- Başka bir kan grubundan dolaysız bağış: Bu bağış türünde, kan grupları uyuşmuyordu ve alıcınız bunun için, eğer mümkünse, özel bir hazırlık tedavisi görür.

Dolaysız böbrek bağışı

Dolaysız bağışta, eğer kan grupları uyuşuyor ve çapraz test sonuçları negatifse, böbreğinizi alıcınıza verebilirsiniz (aynı kan grubuna sahip olmanız gerekmez). Daha, alıcınızın böbreklerinin henüz yeterince işlev görememenin tam sınırında olduğu ve renal replasman tedavisine (böbrek işlevlerini ikame edici tedavi) henüz ihtiyaç duymadığı aşamada, ("preterminal böbrek yetmezliği"), alıcıya nakil yapılabilir. Bu takdirde buna "önleyici (preemptif) transplantasyon" denir. Bunun anlamı, böbrek naklinin diyaliz tedavisine başlamadan yapılmasıdır. Önleyici (preemptif) transplantasyon, sadece canlı bir donör varsa mümkündür.

Transplantasyonun bu biçiminin, alıcı için pek çok avantajı vardır:

- Nakil böbrek (transplant) daha uzun hayatta kalır ve ömrü daha uzundur.
- Alıcı daha da iyi bir durumda olur (yaşam kalitesinde daha az düşüş).
- Diyaliz tedavisinin olumsuz sonuçlarını önler.
- Bekleme süresi daha kısadır.

Çapraz böbrek bağışı (dolaylı böbrek bağışı)

Donör ve alıcının kan grupları birbirine uymuyorsa ya da alıcı donöre karşı antikor geliştirdiyse (pozitif çapraz test sonuçları), çapraz prosedür düşünülebilir. Buna, "çiftli değişim/çiftli donör takası" ya da "değişimli transplantasyon/takaslı transplantasyon" da denir. A çiftinin donörü B çiftinin alıcısına, B çiftinin donörü ise A çiftinin alıcısına böbreğini bağışlar.

D [D]
A [O]

D [D]
A [O]

A çifti [paar A]

B çifti [paar B]

5. BÖLÜM: CANLI DONÖRLE BÖBREK NAKLİNDE ARKA PLAN BİLGİSİ

Alıcı ve donör, tıbbi açıdan onaylanır onaylanmaz, tedaviyi uygulayan hekim, çift için Leiden'deki Hollanda Organ Nakli Vakfı'na (NTS) başvuruda bulunabilir. Başvuru yedi adet böbrek nakli merkezinden herhangi birine yapılabilir. Üç ayda bir, bir bilgisayar programı yardımıyla takas olasılıkları araştırılır. Farklı merkezlerden gelme donör-alıcı çiftleri arasında takas yapılabilir. Donör başka bir donör merkezine gidebilir ve orada bağışta bulunabilir. Alıcı kendi transplantasyon merkezinde kalır. Bağış ve transplantasyonlar aynı gün içinde yapılır. Bunun dışında, hem prosedür öncesinde, hem de prosedür esnasında ve sonrasında, çiftlerin kimliklerinin birbirlerinden gizlenmesi tercih edilir. Transplantasyon merkezleri, bu anonimliği garanti altına almak için ellerinden geleni yapacaklardır.

Özgecil (iyiliksever) böbrek bağışı

Donör olarak hiçbir çıkar gütmeyen, sırada bekleyen biri için böbreklerinizi birinden vazgeçebilirsiniz. Özgecil (iyiliksever) bir yaşam anlayışına sahip olan kişiler, başkalarına yardım etmeyi isterler. Bu bağış anonim (isimsiz) bir şekilde gerçekleşir. Sıradaki birine yapılan bağışa "adresiz bağış" denir; [bağışın bu türünde] belirli bir alıcı kategorisini seçemezsiniz.

Adresli iyiliksever bağışı da mümkündür. Bu bağış, çok az tanıdığınız ve kendisiyle aranızda duygusal bir bağın olmadığı bir kişiye yapılan bir bağıştır.

İyiliksever bir donörün, ülke çapındaki değişim programına birkaç kez katılmış olan bir çiftin alıcısına bağışta bulunması da mümkündür. Bu programda tüm donör/alıcı çiftlerine yardımcı olunmaz. İyiliksever donörle, 2 adet transplantasyon yapma olanağına kavuşuruz. Değişim programındaki donörden, sıraya böbrek vermesini isteriz. Buna, "domino eşli böbrek değişimi" (domino paired kidney exchange) denir. Özgecil (iyiliksever) donör, [böbreğini] çiftin alıcısına verir ve bu çiftin donörü de [böbreğini] sırada bekleyen bir başka alıcıya verir. Bu bağış ve transplantasyon işlemleri de tamamen anonim (isimsiz) bir şekilde gerçekleştirilir.

Başka bir kan grubuna böbrek bağışı

Başka bir kan grubundan transplantasyon, ya da "AB0 uyumsuz böbrek nakli".

5. BÖLÜM: CANLI DONÖRLE BÖBREK NAKLİNDE ARKA PLAN BİLGİSİ

Kan grubunuz alıcının kan grubuyla uyuşmadığı takdirde, başka bir kan grubundan böbrek nakli yapılması/böbrek bağışı yapma ile ilgili koşulları karşılayabilirsiniz. Uyumsuz kan grubu çoğunlukla, alıcının 0 ve donörün A veya B kan grubuna sahip olduğu anlamına gelir.

Kan grubu 0 olan kişilerin A kan grubuna (anti A) ve B kan gruplarına (anti B) karşı doğuştan antikorları vardır. Donörün kan grubunun A veya B olduğu böbrek nakillerinde, alıcının donör kan grubuna karşı kanında bulunan antikorların (kan grubu A ise, anti A; kan grubu B ise, anti B) alınması gerekir. Bu işlem, alıcıya yapılan immuno-adsorpsiyon vasıtasıyla gerçekleşir. İmmuno-adsorpsiyonda kan bir filtre aracılığıyla pompalanır. Alıcının kanında bulunan, donöre karşı antikorlar, filtreye bağlanır. Donör olarak sizin herhangi bir özel tedavi görmeye gerek yoktur.

İmmuno-adsorpsiyon tedavilerinden sonra, alıcıda A ve B kan gruplarına karşı olan antikorların miktarı ("titre değeri") belirlenir (kan alınması yoluyla). Yukarıda belirtilen tedavinin etkisi yeterli olduğunda, ki bunun anlamı alıcının kanında artık A ve B karşıtı antikorların bulunmadığı anlamına gelir, böbrek nakli gerçekleştirilebilir. Bu tedavi için gerekli koşullara sahip olduğunuzu düşünüyorsanız, transplantasyon nefrologunuzdan bilgi alabilirsiniz.

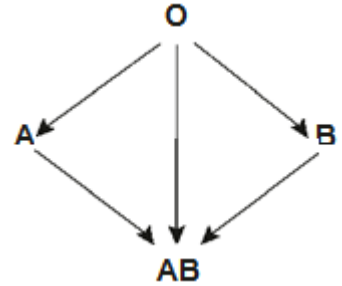
6. BÖLÜM: ÖN ARAŞTIRMA VE BEKLEME DÖNEMİ**6.1 Ön araştırma**

İlk iş olarak, gerekirse alıcınızla birlikte, bir bilgilendirme görüşmesi için nefrologa gelirsiniz. Kendisi götürmeniz için yanınıza, böbrek bağıışı ve böbrek nakli ile ilgili bilgi ve bilgilendirici malzeme verecektir. Arzu ederseniz, aldığınız tüm bilgiyi özümsemeniz ve bağıış konusu üzerinde biraz daha düşünmenize fırsat tanımak üzere bir devam randevusu yapılır. Bağıış isteğinizden eminseniz ve daha fazla düşünme vaktine ihtiyacınız yoksa, sürecin devamına derhal başlanabilir.

Böbrek bağıışı ile ilgili koşullara sahip olup olmadığınızı anlamak için birkaç ön araştırma yapılmalıdır. Erasmus MC'nin nefrologu, bağıış sürecini başlatmak istediğinizi söyler söylemez, bu süreci başlatacaktır.

Muhtemel bir canlı donör için hazırlık süreci, yaklaşık olarak 3 ila 4 aylık bir zaman alacaktır. Ancak tek bir böbrekle yaşamasına ve ameliyat edilmesine bir engel bulunmayan kişiler bağıışta bulunabilir.

İlk iş olarak, alıcıya bağıışta bulunup bulunamayacağınızı anlamak amacıyla kan grubunuz belirlenir. Özel bir hazırlık olmaksızın derhal bağıışta bulunabilmeniz için (bkz: Yukarıda "ABO uyumsuz bağıış"), kan grupları uygun olmalı ("aynı" olması gerekmez). Yanda bir kan grubu şeması bulunuyor. Kan grubu 0 (sıfır) olan bir alıcı, sadece kan grubu 0 olan bir donörden böbrek alabilir. Kan grubu 0 olan bir donöre evrensel donör de denir; çünkü bu durumda olan bir kişi böbreğini herkese bağıışlayabilir. Kan grubu AB olan bir alıcıya evrensel alıcı da denir; çünkü bu durumda olan bir kişi her donörden böbrek alabilir.

Yani böbreğinizi uygun bir kan grubu olmayan bir kimseye bağıışlayabilirsiniz. Bu kimse, aile ferdi olabilir (kan akrabası ya da living related [canlı akraba donör]); öte yandan, dolayısıyla, partner ya da arkadaş da olabilir (kan akrabası olmayan kimse ya da living-unrelated [canlı akraba olmayan donör]).

Kan grubu öğrenildiyse ve uygunsa, doku testi ve çapraz test yapılır. Doku testinde, belli bir kişinin hücrelerinin dış tarafında hangi nirengi noktalarının olduğuna bakılır.

6. BÖLÜM: ÖN ARAŞTIRMA VE BEKLEME DÖNEMİ

Alıcı, donörün hücrelerinin üzerindeki bu nirengi noktalarına karşı antikora sahip olamaz. Bu teste "çapraz test" denir. Çapraz testin sonucu negatifse iyidir. Çapraz testin sonucu negatifse, cross-over (çapraz böbrek nakli) programına katılmaya karar verilebilir.

Nefrolog veya uzman hemşireyle bir randevunuz sırasında, çapraz testin sonuçları anlatılır. Çapraz testin sonucu negatif ise, rutin araştırmalar konusunda randevulaşılır.

Rutin araştırma ve randevular şunlardır:

- Böbrek nakli koordinatörü ile ön görüşme
- kan ve idrar tahlili
- EKG (elektrokardiyogram)
- Göğüs kafesi röntgeni (akciğer filmi)
- böbrek ultrasonu
- kardiyoloji konsültasyonu
- tansiyon ölçümü
- tıbbi sosyal hizmet

Bunun ardından, sonuçların tümü hakkında konuşmak üzere nefrolog/uzman hemşireyle bir randevu daha gelir. Bu randevu esnasında ayrıca bir vücut muayenesi de yapılır. Yukarıda belirtilen araştırmaların sonuçları iyi ise ve başka ek araştırmaya ihtiyaç yoksa, bir vasküler araştırma (MRI taraması) için randevulaşılır. Bu manyetik tarama ile atardamarların ve böbrek damarlarının resmi elde edilir ve bir daralmanın var olup olmadığına bakılır. Ayrıca, böbreklerinizin kaç tane damar ve atardamarının olduğuna ve sonuç olarak hangi damarı almanın daha iyi olacağına da bakılır. Ancak şunu anlamanız gerekir: Rutin araştırmalar sırasında daima beklemediğiniz bir şey bulunabilir ve bu bulunan şey, bağış yapmanızı engelleyebilir. Dolayısıyla bazı durumlarda, kişinin kendisi beklenmedik bir anda hasta durumuna düşer.

Araştırmalar bittikten sonra, nefrologla bir görüşmeniz daha vardır. Sizin ve ayrıca alıcınızın tüm sonuçlarını kontrol eder ve (eğer bağışa bir engel yoksa) her ikinizi de cerrah ve anesteziye havale eder. Cerrah sizinle, ameliyatın nasıl bir ameliyat olacağı ve hangi böbreğinizin alınacağı konusunda konuşur.

6. BÖLÜM: ÖN ARAŞTIRMA VE BEKLEME DÖNEMİ

Cerrah ve anesteziistten "yeşil ışık" aldıktan sonra, siz ve alıcı, ameliyat için sıraya alınırsınız. Ayrıca, yatırılacağınız bölümün bir hemşiresiyle bir görüşme yapma olanağınız olur. Kendisi sizi, yatırılmanız konusunda ve sizi neyin beklediği konusunda daha detaylı bilgilendirir.

Ameliyat için gerekli olan bekleme süresi 4 ila 9 ay arasındadır; ancak bu süre, fazlasıyla hazırda ameliyat odası olup olmadığına bağlıdır. Bu konudaki en son bilgiyi, bekleme listesi yönetiminden alabilirsiniz.

6.2 Psikososyal rehberlik

Ön araştırma sırasında, bir tıbbi sosyal görevli ile bir görüşme yapma olanağınız olur (Bkz: § 8.1). Arzu ederseniz, bir psikologdan da randevu alabilirsiniz. Standart olarak tüm özgecil (iyiliksever) donörler, organ bağışında bulunmak konusundaki kararlarını iyice düşündükten sonra alıp almadıklarına dair bir psikolog tarafından ön araştırmaya tabi tutulurlar.

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

7.1 Hastaneye yatırılma

Canlı böbrek bağıışı çağırısı

Böbrek bağıışı için sırada bekliyorsanız, ameliyat tarihi belli olmaz evinize, içinde hastaneye yatırılma tarihinizin yazılı olduğu bir mektup gönderilir. Canlı donörle yapılan böbrek nakil ameliyatları genelde salı, çarşamba ve perşembe günleri yapılır. Bunun anlamı, ya pazartesi, ya salı ya da çarşamba sabahı, çoğunlukla saat 15:00:00 civarı hastanede bekleniyor olacağınızdır. Yatırılacağınız gün, merkez koridordaki yatırılma resepsiyonuna kaydınızı yaptırın. Bunun ardından, yatırılacağınız yer olan "9-Zuid" adlı hasta bakım bölümünün organ nakli ünitesine geldiğinizi bildirebilirsiniz. Donörünüz de aynı gün, "9-Zuid" bölümüne yatırılacaktır.

Hastanede aşağı yukarı 4 gün yatarsınız. Bu süre istisnai olarak bir gün daha kısa ya da bir gün daha uzun olabilir.

- 1. gün: Hastaneye yatırılma günü
- 2. gün: Ameliyat günü
- 3. gün: Ameliyat sonrası iyileşme
- 4. gün: Taburcu (bu bölümde, daha ileride ayrıntılı olarak gündeme geliyor)

7.2 Hazırlık

Yatırılırken yanınıza ne almanız gerektiği

Hastaneye yatırılırken yanınıza şunları almanız gerekir:

- O sırada kullanmakta olduğunuz ilaçlar.
- Giyecek, gece giyeceğiniz şeyler, terlik, tuvalet malzemesi.

Tercihen değerli eşyalarınızı yanınızda *getirmeyin*. Hastane hırsızlık ve kayıp eşyadan sorumlu tutulamaz.

Hastaneye yatırılma sırasında hazırlık

Transplantasyon birimi, uzmanlık bakımından genel cerrahinin bir alt bölümüdür; bu birime, yeni ameliyat olmuş donör ve böbrek nakli hastaları yattığı gibi, damar cerrahisi hastaları da yatırılır. Bu hasta bakım bölümü, ikişer ve dörder kişilik odalardan oluşur. Buradaki bakım karmadır. Bunun anlamı, kadınlarla erkeklerin aynı odada yatırılabilceğidir. Bu konu sizin için sıkıntı yaratıyorsa, bunu bize bildirin ki sizin için

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

bir çözüm bulabilelim. Ziyaret saatleri, 11:00-12.30 ve 15:00-19:30 arasındadır.

"9-Zuid" bölümündeki odanıza getirilirsiniz. Bu esnada, hastaneye yatırılma hasta bakım görüşmesi, çoğunlukla poliklinik ziyaretlerinden birinde, hasta bakım görüşme saatinde yapılmıştır bile. Durum bu değilse, bu görüşme hastaneye yatırılma günü sırasında bölümde yapılır. Aileniz bu görüşme sırasında hazır bulunabilir. Daha sonra bölümü gezdirilirsiniz.

Ameliyata hazırlık amacıyla, kanınız alınır ve tansiyonunuz, kalp ritminiz ve ateşiniz ölçülür. Bu hastanede, alıcı ve donörlerin aynı odada bakılmamasına karar verilmiştir. Bunun böyle yapılmasının nedeni pratik değerlendirmelerdir. Ameliyattan sonra her ikinizin de istirahat ihtiyacınız vardır ve deneyimlerimizden öğrendiğimiz kadarıyla, alıcı, donörün kendisini iyi hissetmediği vb. görürse veya donör, alıcının kendisini iyi hissetmediğini görürse bu iyi olmuyor. Ayrıca, her ikiniz de kendinizi, şikâyetlerinizi dile getirmekten alıkonmuş gibi hissediyor olmamalısınız.

Aşağıdaki bakım sağlayıcıları ziyaretinize gelecektir:

- Doktor yardımcısı sizden kan almaya gelir.
- İntern hekim veya koğuş doktoru, o gün sizinle bir hastaneye yatırılma görüşmesi yapmak üzere gelir. Ayrıca vücut muayeneniz de yapılır.
- Anestezi uzmanı sizinle birlikte, son ziyaretinizden bu yana gerçekleşmiş olabilecek değişiklikleri gözden geçirir. Ameliyattan önce uyku ilacı kullanmak isterseniz, bunu kendisinden isteyebilirsiniz.
- Cerrah, ameliyatla ilgili soruları sizinle birlikte gözden geçirir.
- Yanınıza bir de, her şeyin net olup olmadığını görmek ve sizin için herhangi bir şey yapıp yapamayacağını öğrenmek üzere bir böbrek nakli koordinatörü gelir.

Ameliyattan önde karnınızda epilasyon yapılması gerekir. Bu, tüy dökücü kremle yapılır. Önceden, kreme karşı alerjik olup olmadığınız test edilir. Enfeksiyona yol açabilecek yaralara neden olması ihtimalinin olması nedeniyle tıraş bıçağı kullanılmasına izin yoktur. Bunun alternatifi, elektrikli küçük bir tıraş makinesi olabilir. Ancak tercih, tüy dökücü kremden yanadır. Hemşire, ameliyata alınmanızla ilgili tahmini bir saat verebilir. Hastaneye yatırılmanız sırasında, kullanıyor olabileceğiniz tüm ilaçları yanınıza almanızı rica ediyoruz. İlaç alımına dair kavrayış edinmek üzere, tüm ilaçlarınızı hemşire verir.

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

Trombozun önüne geçmek üzere, hastanede yattığınız süre boyunca her gün Fraziparine iğnesi olursunuz. Ameliyattan önceki akşam, saat 22:00'de bir sıvı enfüzyon verilmesiyle başlar. O andan itibaren idrar üretiminizin not edilmesi gerekir. Bunun kaydı bir hemşire tarafından tutulur. Yatırılmaya getirildiğiniz koğuştta bazen ciddi hastalıkları olan insanların yattığını anlamalısınız. Buna evdeyken kendinizi hazırlayabilirsiniz.

7.3 Ameliyat**Ameliyat öncesi**

Ameliyattan önceki gün saat 00:00'dan karnınız boş kalmalı; bir şey yemeniz, içmeniz ya da sigara içmeniz yasaktır. Koğuş doktoru ya da anesteziist tarafından yazılan ilaçları bu kişiye danıştıktan sonra, bir yudum su ile alabilirsiniz. Ameliyata başlanmadan önce, bölümde üzerinize bir ameliyat önlüğü ve ayaklarınıza özel uzun çoraplar giydirilir (bunun amacı muhtemel trombozları önlemektir; bkz: aşağıdaki resim). Gözlüğünüzü, kontak lenslerinizi, protez dişlerinizi, işitme cihazınızı ve diğer protezlerinizi çıkarmalısınız. Üzerinizde makyaj, tırnak cilası ve takı olamaz.

[FOTO]

Siz yatağınızla ameliyat bekleme odasına götürülürken alıcınız bölüm hemşirelerinin yanında yürüeyebilir. Ameliyat bekleme odasına geldiğinizde, akrabalarınızla ve alıcıyla vedalaşabilirsiniz. Ameliyat asistanları sizi ameliyathaneye getirir ve burada size genel narkoz verilir.

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

Ailenizin bölüm hemşiresine, hemşirenin kendilerine ulaşılabilceği bir telefon numarası (cep numarası ve/veya misafir odasının numarası) vermesi önemlidir. Cerrah ameliyattan sonra nikahlı ya da nikahsız eşinizle (partnerinizle) ya da yakın akrabalarınızla temasa geçip, ameliyatın nasıl geçtiğini söyler.

"9-Zuid" bölümünde, ameliyathaneye götürülürken, elbise ve benzeri eşyanızın çalınmaması için elbise dolabınızın anahtarını hemşireye verebilirsiniz. Anahtar siz tekrar bölüme gelene kadar bir kasada saklanır. Sağda solda başıboş durumda eşyanızın olmamasına dikkat edin ve değerli eşyanızı akrabalarınıza/yakınlarınıza verin. Hastanede ne yazık ki hırsızlık olaylarına da rastlanıyor.

Böbrek bağışı

Ameliyat, bir organ nakli cerrahı tarafından yapılır. O sırada bunlardan biriyle, ameliyat öncesinde tanışmış durumdasınızdır. Böbrek nakli ortalama 3-4 saat sürer. Böbrek naklinden sonra yaklaşık iki saat daha derlenme odasında kalırsınız.

Ameliyat çoğunlukla, el yardımıyla olmamakla birlikte, bir keşif ameliyatı aracılığıyla yapılır. Cerrah bunu önceden sizinle konuşur. Ameliyat masasında yanlamasına yatarsınız. Aletlerin yardımıyla ve bazen el yardımıyla, böbrek yerinden çıkarılır. Sonuç olarak böbrek, kasık kemiğinin üzerinde bir kesikle, çıkarılır. Bundan geriye, karında 3 ila 4cm'lik bir yara izi ve kasık kemiğinin üzerinde 7 ila 10cm'lik bir yara izi kalacak.

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

7.4 Ameliyat sonrası

Ameliyattan sonra yaklaşık 2 saat kadar derlenme odasında kalırsınız. İyice uyandırdığınızda, bir hemşire tarafından alınıp, "9-Zuid" bölümüne getirilirsiniz. Ameliyat sonrasında vücudunuza, idrarın aşağı akmasını sağlayan bir mesane sondası takılmıştır. Sonda, bir sonraki sabah tekrar çıkarılır.

Sıvı enfüzyonunuz ve durumuna göre belki bir morfin pompanız (PCA pompası) vardır. PCA pompası takılıp takılmayacağına anesteziist karar verir, ki çoğu durumda da takılır. Bu pompa sayesinde, ihtiyacınız olan ağrı yitiminin miktarını kendiniz düzenleyebilirsiniz. Pompanın nasıl çalıştığı size açıklanacaktır. Yeterince yemeye ve içmeye başladığınız anda enfüzyon hatları çıkarılır. Bu çoğunlukla bir sonraki gün olur.

Bağıştan sonra ortaya çıkabilecek komplikasyonlar

Her ameliyat gibi, böbrek bağışının da riskleri vardır. Ne mutlu ki, bu müdahalede komplikasyon olasılığı azdır. Keşif ameliyatı sırasında bazen, sizde daha büyük bir yara izi bırakacak olan açık ameliyata geçilmesine karar verilmesi gerekir. Ameliyattan sonra, cerrahi-teknik problemler ortaya çıkabilir. Ameliyat sonrası kanama ve yara iltihabı riski benzeri riskler bulunmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda, cerrahi tekniklerde birçok ilerleme kaydedildi ve bu sayede canlı bağışların sonuçlarında iyileşme oldu ve komplikasyon riski önemli derecede azaldı.

Ameliyattan sonraki günler

Ameliyattan sonra iyileşme dönemi başlar. "9-Zuid" nakil bölümünde, tıbbi muayenenizden cerrah sorumludur. Koğuş doktoru (cerrah) her sabah viziteye çıkar ve iyileşmeniz, kan sonuçlarınız ve yaralarınızın iyileşmesiyle ilgili sizi bilgilendirir. Hastanede yattığınız süre boyunca, irtibat noktanız cerrahdır ve ön araştırma sırasında tanışmış olabileceğiniz nefrologla işiniz olmayacaktır. Birinci gün kendinizi iyi hissetmeyebilirsiniz; örneğin mideniz bulanabilir. Ağrı yitiminiz yeterli değilse, bunu doğal olarak bildirmelisiniz. Ameliyat bandı, bağışın yapıldığı günden bir gün sonra çıkarılır. Hastanede yattığınız günler boyunca, bir nakil koordinatörü sizi ziyaret eder. Evde verilebilecek olası yardım hizmetleri ve yaptığınız masraflar için Tıbbi Sosyal Hizmetler'e gidebilirsiniz.

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

Bağıştan sonraki gün, kendinizi hazır hissedecek olursanız, alıcınızı ziyaret edebilirsiniz.

7.5 Taburcu

Yemeniz, içmeniz ve idrarınızı yapmanız iyi gidiyorsa, ateşiniz yoksa ve kan değerleriniz iyiye, taburcu edilebilirsiniz. Genelde donörler, üç gün kadar sonra (yatırılmanın 4. günü) kendilerini eve gidecek kadar sağlıklı hisseder. Kesin olarak ne zaman taburcu olacağınıza koğuş doktoru karar verir. Hastanede yattığınız süre aşağı yukarı toplam dört gündür. Taburcu olurken, yanınıza cerrahi polikliniğiyle yapılmış bir randevu tarihi (bağıştan bir ay sonrası için) ve nefroloji polikliniğinde uzman hemşireyle bir randevu tarihi verilir (bağıştan üç ay sonrası için). Uzman hemşire, yanında bir bölüm hemşiresi ve gerekirse koğuş doktoru olacak şekilde, sizinle taburcu görüşmesini yapar. Bu görüşmede, hastanede yattığınız süreyi değerlendirme ve olası sorularınızı sorma olanağınız vardır. Görüşme sırasında bunun dışında, bağıştan sonra evdeki iyileşmenizle ilgili, bilgiler de verilir. Aşağıda bunların birkaçını bulabilirsiniz.

Eğer hâlâ ağrı kesici kullanmak isterseniz, normal parasetamol kullanın. "NSAİD" (steroid olmayan antiinflatuar ilaç) GRUBUNA DAHİL OLAN İLAÇLARI MÜMKÜN OLDUĞUNCA AZ KULLANIN. Bunlara birkaç örnek şunlardır:

Diclofenac (örn. Voltaren ®), Naproxen (örn. Aleve ®) ve Ibuprofen (örn. Advil ® en Brufen ®).
Bu ilaçlar böbreğe kötü gelir.

Müdahaleden sonra normal işlerinize kaldığınız yerden tekrar başlayabilirsiniz. Normal bir şekilde duş alabilirsiniz. Eğer yaralardan hâlâ bir miktar pislik akıyorsa, duş başlığını her gün kısa bir süre, güzelce yıkamak adına, yaraların üzerine tutmakta fayda vardır. Evde pek çok şey üzerinize gelir. Yorgunsunuzdur ve alıcınız hâlâ hastanede yatıyor olduğundan ve onu ziyaret etmek zahmetli bir iş olduğundan, zorluk çekiyorsunuzdur.

Evde şu şikâyetleriniz oluyorsa, uzman hemşireyle temasa geçmenizi tavsiye ederiz:

- Yarada birdenbire ortaya çıkan akıntı
- yaranın kızarıklığının artması ve şişmesi

7. BÖLÜM: BÖBREK BAĞIŞI

- (geçmeyen) ağrı
- ateş

7.6 Poliklinikte yıllık kontroller

Aşağı yukarı bir ay sonra, cerrahi polikliniğinde kontrole gelirsiniz. Cerrah, yaralarınıza bakar ve kandan, böbrek işlevlerini kontrol eder. Cerrah durumdan hoşnutsa, cerrahi kontroller için bir daha gelmeniz gerekmez.

Üç ay sonra nefroloji polikliniğinde uzman hemşireye kontrole gelirsiniz. Bu sırada bir böbrek nakli koordinatörüyle bir değerlendirme görüşmeniz de olur. Bu randevu sırasında, tansiyonunuz ölçülür ve kilonuz not edilir. Kanda ve idrarda, böbrek fonksiyonlarına bakılır. Ardından, uzman hemşirenin yaptığı bu kontrol her yıl tekrarlanır.

8. BÖLÜM: EK BAKIM**8.1 Tıbbi Sosyal Hizmetler (MMW)**

Ön araştırma sırasında, tıbbi sosyal görevliyle (MMW) tanışacaksınız. Siz daha fazlasını istemediğiniz takdirde, tıbbi sosyal görevliyle normal olarak tek bir görüşmeniz olur. Gerek siz, gerek muhtemel alıcınız, herhangi bir sevk olmaksızın Tıbbi Sosyal Hizmetler'e başvurabilirsiniz. Ek bir görüşme için (bkz: 2. bölüm) telefonla randevu alabilirsiniz.

Aşağıda, masraflar ve yatılı olarak kalma olasılıkları, takip bakımı ve gerekli olduğu haller için bakım yuvası hakkında en önemli bilgileri bulabilirsiniz. Devlet desteği düzenlemeleri hakkındaki en son bilgiler için böbrek nakli bölümünün Web sitesine (adres, bu bakım rehberinin arka tarafında bulunabilir) bakabilirsiniz.

Tıbbi giderler

Hazırlık araştırması, yatırılma ve takip bakımı ile ilgili (maksimum 3 aylık) giderler, alıcının sağlık sigorta kurumuna deklare edilir. Eğer cross-over (çapraz böbrek nakli) programındaysanız, giderler, (sizin çiftinizin) orijinal alıcı(sı) tarafından deklare edilir.

Yolculuk giderleri

Yolculuk giderleriniz de sağlık sigortası kurumu tarafından karşılanır. Bu konuda her sigorta kurumu kilometre bedelini kendisi belirler. Ön araştırma sırasında yapılan ziyaret ve park masrafları çoğunlukla karşılanmaz. Bununla birlikte, bu giderleri de deklare etmek akıllıca olur. Çoğunlukla Nierstichting'in (Böbrek Vakfı) bu konuda katkısı olabilir. Böbrek bağışlama konusunda uygun aday olmadığınız anlaşılacak olursa, yapılan yolculuk masraflarının karşılanması hakkı baki kalır.

Barınma giderleri

Hastanede yattığınız sürenin ardından alıcının yakınında kalmak, kendinizi iyi hissetmenize yol açacak ve uzakta oturuyorsanız, Logeerhuis'de (yatılı kalma evi) bir oda kiralamak olanağı mevcuttur. Bunun (2009 tarihli fiyat tarifesi uyarınca) halihazırdaki bir gecelik oda maliyeti 16 avrodur. Bununla birlikte, oda sayısı kısıtlıdır. Tıbbi Sosyal Hizmetler, isteğinizi önceden kendilerine bildirecek olursanız, sizin için bir oda rezerve edebilir. Giderleri, sağlık sigortası kurumu tarafından karşılanır. Bu onaylanmazsa, Nierstichting'e (Böbrek Vakfı) yardım başvurusunda bulunulabilir.

8. BÖLÜM: EK BAKIM**Maaş kaybı**

Maaşlı işçiyse, hastaneye yatırıldığınız gün, işyerinize, hastalık yüzünden işyerine gelmeyeceğinizi bildirebilirsiniz. Bu takdirde, UWV (İşçi Sigortaları İcra Enstitüsü), maaşınızı en fazla 6 hafta boyunca ödemeye devam eder. Eğer işverenin kendisi ödemeye devam ederse, maaşınızda bir değişikliğin farkına varmazsınız. Ödemeyi eğer UWV (İşçi Sigortaları İcra Enstitüsü) devralacak olursa, ek ödenekler olmaksızın çıplak yevmiyeden yola çıkılır ve bu yüzden maaşınız beklenenden daha düşük olabilir. Serbest girişimci olarak, hastalık nedeniyle gelir kaybına karşı sigortalı olmalısınız. Gerekirse Nierstichting'in (Böbrek vakfı) yardımına başvurulabilir.

Donörlerin %90'ı için, yeniden çalışmaya başlamadan önce 6 haftalık bir iyileşme süresi yeterlidir.

Çocuklar ve ev hayvanları için bakım yuvası

Hastanede yattığınız süre boyunca, çocuk ve ev hayvanlarının bakım yuvaları ile ilgili yapılan masraflar, Nierstichting (Böbrek Vakfı) tarafından ödenebilir. Ödeme belgesinin olması şartı aranır.

Yukarıda belirtilen konular hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için, bir rehberlik görüşmesi sırasında MMW'ye (Tıbbi Sosyal Hizmetler) başvurabilir ya da bu kurumla randevu alabilirsiniz.

8.2 Manevi bakım

Gizli bir görüşme için, Erasmus MC'nin merkez şubesinde bulunan manevi bakıcıların yardımını isteyebilirsiniz. Bu kişiler, yaşam görüşleri ne olursa olsun herkese yardıma hazırdırlar. Merkez şubedeki manevi bakıcı ekibi, hümanist bir manevi bakıcı, Kalvinist bir papaz, Protestan bir papaz, Katolik bir manevi bakıcı ve Müslüman bir manevi bakıcıdan oluşmaktadır. Aynı zamanda, örneğin Hindu, Budist ve Yahudiler için de rehberlik imkânları bulunmaktadır.

Her pazar sabahı, hastanede yatmakta olan hastalar için kilise ayini vardır. Ayin öncesinde bir kişi, buna katılmak isteyip istemediğinizi sormak üzere size gelecektir. Odanızı terk etmenize izin verilmişse, yatağınızla birlikte ayine getirilirsiniz. Kilise ayini birçok bölümde, dahili radyodan (4. kanal) dinlenebilir. Arzu ederseniz, komünyonu ya da ekmek ve şarap ayinini kendi odanızda da alabilirsiniz.

8. BÖLÜM: EK BAKIM

Erasmus MC merkez şubede bir ibadet merkezi bulunmaktadır. İbadet merkezi, inancı ne olursa olsun, herkes içindir. Burada sessizce oturup dua edebilir, meditasyon yapabilir, mum yakabilir, düşüncelerinize dair bir şeyler yazabilir, İncil, Kuran ya da bir şiir kitabı okuyabilirsiniz. İbadet odasına herkes girebilir; buna aileniz de dahildir. İbadet odası H-160'tadır ve her gün aşağı yukarı 07:00 ile 20:30 saatleri arası açıktır. Manevi bakımla kendiniz temasa geçebilirsiniz. Ama doğal olarak bölümün bir hemşiresinden ya da görevlisinden de bunu sizin için yapmasını isteyebilirsiniz. Erasmus MC, merkez şube manevi bakım bölümünün telefon numarası: (010) 703 36 26.

8.3 Evde bakım ve transfer hemşiresi

Evde bakım (ayarlamak) ile ilgili meşgul olmaya daha tedavi başlamadan önce başlamak çok erken gibi görünebilir. Yine de daha o sırada, ev ortamında yardıma ihtiyaç olup olmadığını ya da bunun arzu edilir olup olmadığını tek başınıza gözden geçirmeniz tavsiye olunur. Tedavi sizi öyle bir yorabilir ki, ek yardımın faydasını görebilirsiniz. Tedavinizden sonraki ilk zamanlarda, ev işlerini yapmak için (çok) az enerji ve gücünüz olabilir. Alıcınız da (eğer bu kişi partnerinizse), ilk başlarda sizden her şeyi devralamaz. Önceden, çevrenizde bu konuda size biraz yardımcı olabilecek tanıdıklarınız olup olmadığına bakın. Bu mümkün değilse veya yetersizse, Evde Bakım Kurumu'ndan (Thuiszorg) yardım alabilirsiniz. Bu, aralarında kişisel durumunuzun, bakım talebinizin ve Evde Bakım Kurumu'nun (Thuiszorg) kapasitesinin de olduğu birtakım faktörlere bağlıdır. Bu konuda belediyenizden ve sağlık sigorta kurumunuzdan bilgi alın. Evde bakım hizmeti için, mutlaka CIZ'nin (İndikasyon Tespit Merkezi) indikasyon vermesi gerekir, ki bu birkaç hafta sürebilir. Hastanede yatarken evde bakım hizmeti ya da ek yardım araçlarına ihtiyacınız olduğu hastaneye olası yatırılmanız sırasında anlaşıldığı takdirde, bölüm hemşiresi sizinle birlikte bunların dökümünü çıkaracaktır. Kendisi gerekirse transfer hemşiresini devreye sokar. Transfer hemşiresi hastanenin hizmetindedir ve hastane ile evde bakım hizmeti arasındaki "halka"yı oluşturur. Kendisi, hastaneden sizin için evde bakım ve yardım araçları için başvuruda bulunabilir; böylece bu işin taburcudan sonra evden yapılması gerekmez. Erasmus MC merkez şube, takip bakımı bölümünün telefon numarası: (010) 703 47 75 (iş günleri 08.:30-17:00 arası).

8. BÖLÜM: EK BAKIM**8.4 Ruhsal yük**

Böbrek bağışından sonraki dönem, bağış ister tanıdık, ister tanımadık bir hastaya yapılmış olsun, donörler tarafından duygusal bir dönem olarak yaşanabilir. Kişi ön araştırma dönemi sırasında, kendisini bağışa, uzun bir zaman ve ciddi bir şekilde hazırlar. Hastanede yatma sadece birkaç gün sürer; ki bu durum, taburcudan sonraki dönemi daha da güçleştirebilir. Canlı bağış için, her iki tarafın da belli beklentilerinin olması durumu geçerlidir. Bağıştan önceki beklentileriniz, bağıştan sonra yaşadıklarınızla uyuşmayabilir. Her ikiniz de ameliyat oldunuz; ama iyileşme süreleriniz birbirinden farklıdır. Canlı donörlerin alıcı ile ilişkilerinin değişmesi durumu geçerli olabilir. Öte yandan bu durum herkeste böyle değildir. Önceki deneyimlerden anlaşılan, örneğin evli eşler veya partnerlerin ilişkileri başka bir hal alabilir. Alıcının artık diyaliz yapmasının gerekmediği ya da abdominal lavaj yapmasının gerekmediği ve/veya sizin tarafınızdan sağlanan bakıma daha az ihtiyaç duyması gibi nedenler yüzünden hayatın ritmi değişmiş olabilir. Böbreği alan partnerin birdenbire, transplantasyon öncesine kıyasla daha fazla enerjiye sahip olması ve sizin de buna alışmanızın gerekmesi mümkün olabilir. Bunlar, gerek transplantasyondan önce, gerekse de transplantasyondan sonra ilgiyi hak eden unsurların birkaçıdır.

Özgecil (iyiliksever) donörün durumu için, alıcıyla temasın anonim kalması geçerlidir. Bunun böyle olmasının nedeni, her iki tarafın da özel yaşamlarının gizliliğinin korunmasıdır. Uzun bir süredir böbrek beklemekte olan hastalar, nakil sürecini, böbrek donöründen çok farklı bir şekilde yaşarlar. Böbrek rahatsızlığı olan hastalar, ameliyattan sonraki dönemde çok daha farklı duygulara sahip olacaklardır ve bir başkası için "öylesine" böbreğinden vazgeçmenin ne anlama geldiğini anlayamayabilir ve yeni bir böbreğe sahip olduğu olgusu onu sadece mutlu ediyor olabilir. Muhtemel düş kırıklıklarını önlemek üzere, bu konudaki beklentilerinizi başka şekilde oluşturmaya çalışın. Bazı meselelerde takılırsanız veya konuşma ihtiyacı duyarsanız, böbrek nakli koordinatörleri veya tıbbi sosyal görevli ile temasa geçebilirsiniz.

Kader ortaklarıyla temas

Halihazırda bağış yapmış olan bir donörle konuşup ondan tavsiye istemek olasılık dahilindedir. Böbrek nakli koordinatörleri sizi bir başka donörle temasa geçirebilirler.

9. ADRESLER VE İNTERNET SİTELERİ

İnternet'te çok sayıda tıbbi sayfalar bulunmaktadır. Her sayfa yeniden sekmeler yoluyla [başka sayfalara] gönderme yaptığından, [İnternet'teki] bilginin kalitesine her zaman garanti edilemez. Bu yüzden mümkün olduğu kadar, verdikleri bilgiler çoğunlukla güvenilir olan resmi kuruluşların Hollandaca sayfalarını seçtik. Ancak Erasmus MC, üçüncü şahıslara ait sözü edilen İnternet sitelerinin güvenilirliğine kefil olamaz.

Erasmus MC böbrek nakli bölümü Web sitesi

www.erasmusmc.nl/niertransplantatie

Nederlandse Nierstichting (Hollanda Böbrek Vakfı)

Nierstichting Nederland (Holland Böbrek Vakfı)

Postbus 2020

1400 DA Bussum

Tel.: (035) 697 80 00

Faks: (035) 697 80 08

Böbrek hastalıkları ücretsiz bilgi hattı: (0800) 388 00 00

İnternet: www.nierstichting.nl

E-posta: info@nierstichting.nl

Böbrek donörlerinin derneği

Böbrek Donörleri Derneği

Visserslaan 9

5062 CL Oisterwijk

Tel (013) 522 05 11

İnternet : www.nierdonorenvereniging.nl

E-posta : info@nierdonorenvereniging.nl

Nierdonor (ervaringsverhalen)

İnternet: www.nierdonor.nl

E-posta: info@nierdonor.nl

9. ADRESLER VE İNTERNET SİTELERİ**Erasmus MC enformasyon merkezi**

(ma. t/m vr. 09.00-16.30 uur)

Kamer Ca-120 (nabij ingang 2)

Postbus 2040, 3000 CA Rotterdam

Tel.: (010) 703 54 74

İnternet: www.erasmusmc.nl

E-posta: patienteninformatie@erasmusmc.nl

İş ve sigortalar, alternatif tedavi yöntemleri, tatil olanakları, beslenme ve şikâyet hakkında ilgili diğer broşürler, adresler ve bilgi için enformasyon merkezine danışabilirsiniz.

NOTLAR
